

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 8. — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L, za inozemstvo: 15.20 L.

IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz Kraljevine Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed
estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Odločen odpor pri Solumu

Glavne postojanke nudijo nadmočnemu sovražniku še vedno žilav odpor — Uspešni napadi na Malto

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil dne 15. januarja naslednje 592. vojno poročilo:

Na področju pri Solumu je ojačeno obsestreljevanje omogočilo sovražniku, da je zasedel področje ob morju. Nadaljuje pa se odločni odpor naših glavnih postojank.

Italijanske in nemške letalske sile so razvile izvidniško delovanje in z uspehom bombardirale pristaniške naprave in prometna sredstva v sovražnem zaledju.

Nekaj bomb, ki so jih odvrгла angleška letala v tripolitanski pokrajini ni povzročilo ne pomembne škode ne žrtev.

Pri ponovnih letalskih napadih na vojne naprave na Malti so bili doseženi ugodni rezultati.

Neki naš konvoj, ki so ga napadla sovrážna letala, je nadaljeval svojo pot brez izgub; dve letali je zadelo protiletalsko topništvo in sta padli v morje.

Zračna bitka nad sicilsko obalo

Berlin, 16. jan. s. Vojni dopisnik DNE poroča o borbah, ki so se razvijale 13. t.m. nad siciljskimi obalami. Te borbe dokazujejo, kako popolno je sodelovanje med italijanskimi in nemškimi letalstvom. Neko nemško patrolo bombnikov, ki je napadala Maltu, so zasledovali na povratku številni angleški lovci. Nemški posadkam je uspelo uiti pred napadi Hurricanov. Nemški piloti so skoraj dosegli siciljsko obalo, ko je poveljnik nemških bombnikov opazil skupino italijanskih lovcev, ki je v višini prihajala nasproti. Tedaj so Nemci zmanjšali hitrost svojih letal ter privabili

v večjo bližino tri izmed zasledujočih angleških letal. Angleži so pričeli močno streljati. Ko so se približali nemškimi bombnikom, so se pojavili izpod oblakov italijanski lovci, ki so se vrgli na Hurricane. Po kratki boji sta bila dva angleška lovca sestreljena, tretjega pa so smrtno zadelo italijanski piloti in letalo je strmoglavilo v morje.

Nemško odlikovanje poveljnika Soluma

Berlin, 16. jan. DNE poroča, da je Hitler kot vrhovni poveljnik nemških oboroženih sil odlikoval generala Fedelea di Giorgia, poveljnika divizije »Savona«, z viteškim križem reda Železnega križa. V motivaciji je omenjeno, da se je zahvalil osebnemu zanimanju in hrabrosti generala Giorgia, da kljub padcu Bardije in velikih oskrbovalnih težkim še vedno obstaja odpor v postojankah tega odseka. S tem odlikovanjem je Hitler, piše DNE, priznal ne samo zadržanje generala di Giorgia, temveč tudi zadržanje italijanskih in nemških čet, ki so mu podrejene.

Upokojen admiral

Rim, 16. jan. s. S. krajevim dekretom je bil zaradi dosegle starostne meje upokojen admiral eskadrije Silvio Salsa. Kralj in Cesar mu je ob tej priložnosti poslal pismo, v katerem se mu zahvaljuje za vse zasluge, ki si jih je admiral pridobil v 42 letnem službovanju.

Obisk grofa Ciana v Budimpešti

Madžarska prestolnica je priredila grofu Ciano navdušen sprejem in znova potrdila neomajno zavezništvo Madžarske z državama osi

Budimpešta, 15. jan. s. Z velikim manifestacijami je bil sprejet italijanski zunanji minister grof Ciano ob svojem prihodu v madžarsko prestolnico. Na trgu pred kolodvorom se je zbrala množica ljudstva v pričakovanju visokega gosta. Nekaj minut pred prihodom vlaka so prispele na postajo, ki je bila okrašena z italijanskimi in madžarskimi zastavami, zastopniki oblasti. Na peronu so se razvili predsednik madžarske vlade z vsemi člani vlade, predsednika obeh zbornic, veliko

število generalov in visokih madžarskih oficirjev, funkcionarji italijanskega poslanstva z velikim številom italijanskih oficirjev in vojaškimi atašaji, nadalje nemški in japonski poslaniki ter poslaniki držav, ki so se priključile trojnemu paktu. Visokega gosta je prvi pozdravil predsednik madžarske vlade Bardossy, nakar se je italijanski zunanji minister ob navdušenju zbranega občinstva odpeljal z avtomobilom v hotel.

novoga sveta, sveta bratskih narodov, ki bodo živeli v neodvisnosti dostojno življenje. Svoj govor je Bardossy zaključil s pozdravi Kralju in Cesarju in Duceju ter je želel napredek prijateljskemu italijanskemu narodu in vse najboljše visokemu gostu.

»Pesty Hirlap« piše, da pomeni Cianoovo novo, svečano manifestacijo tesne vzajemnosti med Madžarsko in silama osi, s katerima se hoče madžarski narod še nadalje boriti, dokler ne bo izvojevana nezbežna končna zmaga.

Podoben smislu piše tudi polshušbeni »Pester Lloyd«, ki poudarja nadalje mednarodno, ko sta anglosaški veseli prepust in srednjo in vzhodno Evropo Sovjetom, dariti svojo odločno voljo, da z vsemi silami prispeva k zmagi in tako po svoje pripomore k uničenju načrtov anglosaških veseli.

Predsednik vlade Bardossy o hvaležnosti Madžarske do Italije

Budimpešta, 16. jan. s. Snoči je ministriški predsednik Bardossy priredil v vladni palači večerjo v čast italijanskemu zunanjemu ministru grofu Ciano. Ob tej priložnosti je govoril ministriški predsednik in zunanji minister Bardossy in med drugim poudaril, da je vesel, da more pozdraviti in želeči prisrčno dobrodoščilo zunanjemu ministru Italije. Grof Ciano je pozna naša država in naše ljudstvo in se je gotovo že prepričal o prijateljstvu in globokem spoštovanju, ki ga goji vsak Madžar do grofa Ciana, ki je zaslužni sodelavec velikega državnika, ki vodi že 20 let usodo Italije. Omenjačjo zgodovino italijansko-madžarskih odnosov je Bardossy izjavil, da so prav italijanski duhovniki Madžare spreobrnil v krščanstvo in jih vstrelili v zapadno civilizacijo. Italijanska zemlja je dala vredne naslednike izumrlih dinastij Arpadov. Stoletja se je razvijalo kulturno sodelovanje med Italijo in Madžarsko. Mnogi Italijani so se žrtvovali v osvobodilnih borbah Madžarov. Ko je leta 1848 madžarski narod z orožjem branil svojo neodvisnost, je bila Italija zopet navzoča z legionarji Aleksandra Montija. V novejši zgodovini je bil velik duh Duceja fašizma, ki je spregovoril zgodovinsko besedo, da mirovne pogodbe ne morejo postati grob narodov. Italijo in Madžarsko je vedno združeval isti ideal. Dase je Madžarska spet prišla za meč in stoji v borbi ob strani Italije in Nemčije ter se bori za stvar evropske civilizacije. Kakor že večkrat v

naši zgodovini so prišle z vzhoda uničevalne sile in kakor že večkrat v preteklosti dokazujejo Italijani in Madžari rano ob rami svojo vrednost in svojo trdno odločnost do zmage v teh borbah. Globoko smo prepričani, da bo Previdnost ovenčala z lovorjem zmage naše zastave in da bo tako dosežena zmaga omogočila ustvaritev

Grof Ciano o pomenu sedanje vojne

V svojem odgovoru se je grof Ciano zahvalil za pozdravne besede ter izrazil svoje zadovoljstvo, da se zopet nahaja v plemeniti Madžarski, ki mu je vedno priredila spontane in navdušene sprejeme, na katere nikoli ne bo pozabil. Še večja zahvala gre pa za besede o Italiji in Duceju, ki jih italijanski narod ne bo nikoli pozabil. Italijansko-madžarsko prijateljstvo je tvorilo vedno stebere italijanske unanije politike in z leti ter dogodki je bilo to prijateljstvo še poglobljeno, kar dokazuje, da ustrezno osnovnim zgodovinskim zahtevam Madžarske in Italije. Idealna sila je večkrat združila v teku stoletij Madžare in Italijane. Za doseg skupnih ciljev smo zopet skupno v vojni ob strani naše velike zaveznice Nemčije. Spominjamo se ob tej priložnosti borb Madžarske proti uničevalnim silam, ki so skušale porušiti moralno strukturo Evrope.

Zopet smo začeli borbo za našo svobodo in za ohranitev naših tradicij ter za ob-

novitev moralne edinosti Evrope, ki je bila ogrožena, ko se je v skupnosti narodov zapada pojavil temen barbarski element, ki se imenuje boljševizem. Vojna, kakršna je sedanja, nima primere glede na obsežnost in trdost. Borimo se, da uničimo nevarnost, ki nam preti od rdečih armad, ki so bile že leta v zasedi, da bi napadle Evropo. Obenem se borimo proti demokraciji imperijem, ki so v svojem egoizmu zanikali obstoj naših idealov in zavirali pot mladim narodom ter povzročili neizbežno vojno. V vojni, v kateri se Madžarska in Italija bratsko borita, bomo vztrajali z neomajno odločnostjo. Zvesti bomo zgodovinskemu poslanstvu, ki smo si ga zadali z Nemčijo, Japonsko in drugimi zavezniškimi silami. Gotovo je, da nam bo hrabrost naših vojsk in genialnost naših voditeljev prinesla zmago, sveto pa pravičen mir. Ob koncu svojega govora je grof Ciano nazdravil regentu in želel napredka in srečo madžarskemu narodu.

Prodor v Johore

Angleške čete se naglo umikajo v Singapur — Veletok beguncev jim zadaje velike preglavice

Tokio, 16. jan. s. Z Malaje poročajo, da se je panika polastila prebivalstva v državi Johore in da prebivalstvo beži proti Singapuru. Množice beguncev otežkočajo gibanje angloavstralskih čet, ki se umikajo in se poslužujejo brutalnih načinov za ustavitev vala beguncev. V Singapuru je prebivalstvo zelo potrto, ker angloavstralske sile niso mogle braniti Malaje in ker ni na razpolago zadostnega števila letal za zaščito mesta.

V Singapuru so Angleži pričeli rušiti nasip, ki veže mesto z Johoro in po katerem gre železniška proga, ki veže Singapur z Malajo. Po tem nasipu gre tudi edini vodovod, ki oskrbuje Singapur in njegovo uničenje pomeni tragično usodo za milijon domačinov, ki prebivajo na otoku, kajti vodni rezervarji so zaradi klime nezadostni za oskrbovanje mesta z vodo.

Imperialni glavni stan javlja, da so japonske letalske skupine bombardirale skupino moluških otokov. Druga skupina pa je bombardirala otoke Nove Gvineje, kjer je uničila in zažgala vojaške naprave.

Glavni stan javlja tudi, da so japonska letala na Filipinih silno bombardirala utrdbo Baaden, kjer so prisilila k molku sovražne baterije in povzročila hudo škodo v vojaških objektih. Močno poškodovano je bilo tudi neko sovražno letališče v zapadnem delu Luzona. Uničeno je bilo 40 bojnih letal Curtis. Oddelki japonske vojske so se polastili močnih utrjenih postojank, kjer se je sovražnik zakopal, in to zapadno od Matabana.

Proti Singapuru

Tokio, 16. jan. s. V svojem dnevnem pregledu poroča agencija Domei, da se Angleži pripravljajo na obupno obrambo takozvane Pownallove črte, ki se razširja v dolžini 200 km vzdolž skrajnega oboda Malajskega polotoka. Japonske čete, ki operirajo vzdolž zapadne obale, so zasedle železniško križišče Gemas, od koder vodi železnica naravnost v Singapur. Levo krilo japonskih sil je napredovalo in doseglo področje, ki je 275 km oddaljeno severovzhodno od Singapura. Pričela se je silna ofenziva proti angleškim četam, ki štejejo skupno okrog 30.000 moč in katerih naloga je, izvesti zadnjo obrambo pred padcem Singapura. V 37 dneh so japonske sile prevalele nad 1.000 km po izredno neugodnem terenu zaradi njegovega gorskega značaja in zaradi džungel. Indijci, ki so že zapustili Singapur in prišli v predel, ki so ga že zasedli Japonci, so izjavili, da je večji del prebivalstva raje zapustil svoja bivališča in pobegnil v hribe. la bi utekel japonskemu bombardiranju. Dospela je vest, da so japonska letala bombardirala neko sovražno letališče severno

od Ranguna in pristanišče Gavoy v južni Birmaniji.

Prodiranje na Batangu

Tokio, 16. jan. s. S polotoka Batanga poročajo, da se je oslabil ameriški odpor, čeprav se general Mac Arthour baha, da je zgradil trdno obrambno črto. Kljub obupni obrambi sovražnika so japonske sile s podporo letal že uničile prve defenzivne črte in nadaljnje položaje topništva.

Izkrcanje na otoku Grande

Tokio, 16. jan. s. Poročajo podrobnosti o izkrcanju japonskih sil na otoku Grande. Izkrcali so se oddelki vojakov, ki so dosegli obalo otoka, deloma z ladnjami, deloma s plavanjem. Z majhnih ladij izkrcani vojniki so napadli sovražnika, plavalci, ki so se prikradli na kopno na drugi točki otoka, so pa sovražnika napadli nenadoma za hrbtom. Sovražnik se je znašel med dvema ognjema in se je po kratkem odporu vdal. Njegove izgube so hude. Med zajetim orožjem je 16 topov velikega kalibra. Otok Grande je Amerika nedavno utrdila, da bi ščitil s strani manilski zaliv. Otok Grande se nahaja v zalivu Subic, severozapadno od Manile. List »Asahi« piše v dopisu iz Manile, da je otok Grande strateško tako važen za zaliv Subic, kakor otoka Corregidor za manilski zaliv.

Zasedba Malake

Tokio, 16. jan. s. Imperialni glavni stan poroča, da so japonske sile v predpretekli noči v zasledovanju bežečega sovražnika vzdolž zapadne obale Malajskega polotoka dosegle mesto Malako. Nadaljnje vesti s te fronte pravijo, da se razen Malake nahaja tudi Gemas zadrž v japonskih črtah.

Japonska je kavalirska

Tokio, 16. jan. s. Doznava se, da so Japonci na otoku Guam zajeli 442 ujetnikov z guvernerjem Mac Milanom vred. Med ujetniki je 8 oficirjev in 41 podoficirjev. Poudarja se, da se ravna z ujetniki kar najboljše kljub krivičnemu napadu neke severnoameriške podmornice na japonsko bolniško ladjo. Japonska je kavalirska do svojih nasprotnikov.

30 kitajskih divizij razpršenih

Tokio, 16. jan. s. Glavni stan japonske armade na osrednjem Kitajskem poroča, da je bil zaključen pohod v odseku Sanghaja, ki se je pričel 24. decembra lanskega leta. 30 kitajskih divizij je bilo razpršenih. Na terenu je obležalo 59.000 mrtvih, zajetih pa je bilo 1950 ujetnikov.

Ameriška petrolejska ladja potopljena

Rim, 16. jan. s. Ameriško mornariško ministertvo javlja, da je bila torpedirana severnoameriška petrolejska ladja »Norman«, in sicer 60 milj južno od Bloklanda (Nova Anglija). Ladja se je polagoma potopila. Izpodirvala je 8577 ton.

Vesti z vzhodne fronte

Brezuspešni sunki pri Taganrogu — Uspešni napadi nemške pehote na srednjem odseku — Boji na petrograjskem odseku

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. jan. Vrhovno poveljništvo nemških oboroženih sil je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Pri Feodosiji in na polotoku Kerču so letalske sile z dobrim učinkom napadle sovražne zbirajoče se čete, postojanke protiletalskega topništva in letališča. Na Crnem in na Azovskem morju so bile tri sovražne tovarne ladje poškodovane z bombami.

Na področju pri Taganrogu je sovražnik po jaki topniški pripravi brez uspeha ponovil svoje sunki.

Na srednjem in severnem odseku vzhodne bojišče se obrambna bitka nadaljuje. Pri protinapadu je nemška pehota, ki jo je spremljalo motorizirano topništvo, zaplenila 8 topov in mnogo drugih vojniš potrepencev. Na sovrazni strani je bilo pri tem ubitih okrog 600 ljudi.

Pri uspešnem podvigu napadalnih oddelkov so na petrograjskem bojišču deli pehote čete, ki so jih podpirali pionirji, vdrli v širini 200 m med sovražne postojanke ter uničili 20 utrdb z njihovimi posadkami vred.

V severni Afriki se sovražno topniško obsestreljevanje italijanskih in nemških oboroženih sil na področju pri Solumu nadaljuje z nezmanjšano silo. Sovražnik je dosegel nekaj krajevnih uspehov. Nemška bojna in strnoglavska letala so napadla kolone britanskih motoriziranih vozil kakor tudi pristaniške in letalske naprave na področju južno od Agedabije in v Tobruku.

Podnevi in ponoči so bile učinkovito bombardirane La Valetta in britanske letalske naprave na otoku Malti.

V pretekli noči so britanska letala bombardirala več krajev na obalnem ozemlju severne Nemčije, med drugim prebivalstvom je bilo nekaj ljudi ubitih in ranjenih. Več hiš je bilo razdejanih ali poškodovanih. Trije bombniki so bili sestreljeni.

Pozicijska borba pred Petrogradom

Berlin, 16. jan. s. V dopolnilo večeršnjega vojnega poročila javlja DNE, da nemško letalstvo v defenzivnih borbah na vzhodni fronti skupno z nemškimi četami zadaje hude izgube napadajočim Sovjetom. V srednjem in severnem odseku se razvija defenzivna borba na obkoljevalni fronti Petrograda pa nemški oddelki ne dajo sovražniku počitka. V tem odseku se razvija pozicijska vojna, v kateri se uporablja kakor v pretekli vojni inženjerski pehota in uničevalci. V preteklih mesecih so rdeči vedno zamenjali skušali prodrati v nemške postojanke pred to zibelko boljševizma, pa tudi v bodoče jim to ne bo uspelo.

Finski odsek

Helsinki, 16. jan. s. Večerašnje poročilo o vojaških operacijah pravi, da so bili odbiti nekateri krajevni napadi, ki jih je sovražnik izvedel v južnem odseku fronte v Južni Kareliji in da so Sovjeti pri tem imeli hude izgube. V ostalih odsekih iste fronte je prišlo do slabotnejšega delovanja obojestranskega topništva. Z drugih front ni nič poročati.

Delovanje letalstva

Berlin, 16. jan. s. Kljub nevarnosti zaradi ledu in snežnih viharjev ter drugih težkih so oddelki nemškega letalstva ne-

Letalski napadi na Krimu

Berlin, 16. jan. s. V teku silnih napadov nemškega letalstva na Sebastopol je bila povzročena škoda v trdnjavi, na nekem sovjetskem letališču pa je bilo uničenih na tleh kakih 20 letal. Napadena so bila sovjetska letališča tudi v bližini Feodosije; uničena so bila odletišča in barake, na tleh pa so bila uničena štiri sovjetska letala, druga pa hudo poškodovana. Ob napadu na polotok Kerč so bile bombardirane pristaniške naprave Kerča in zadane hule izgube sovjetskim četam, ki so tu zbrane. Hudo poškodovane so bile tri male sovjetske trgovinske ladje s skupno tonažo 5.500 ton.

Izmišljena vest

Berlin, 16. jan. s. Na pristojnem vojaškem mestu so izjavili, da je brez siehrene podlage vest, da bi sovjetske čete zavzele Orel. Ta vest je gladko izmišljena.

Nemška notranja fronta je trdna

Govor ministra dr. Göbbelsa v Hamburgu

Hamburg, 16. jan. s. Nemški minister za propagando dr. Göbbels je večerj govoril o etičnem pomenu žrtev notranje fronte. Znova je ugotovil, da je nemška notranja fronta trdna in je nato navdušeno govoril o junaštvu zaveznikov. Minister je označil to vojno kot zvezo vojniš verig in bi do teh vojn prišlo v nekaj letih, če ne bi vojna izbruhnila že zdaj. Ni važno vedeti, kdaj se bo vojna nehala, temveč samo kako se bo nehala. Če bomo vojno dobili, bomo dobili vse: surovine, živila,

življenjski prostor, oporišča za novi socialni red naše države in življenjske možnosti za človeški rod. Ako bomo vojno izgubili, bomo izgubili vse in zlasti svojo narodno eksistenco. Minister je zaključil svoj govor z opominom notranji in pravi fronti, naj ostane trdna in mirna ter naj misli stvarno in nikoli ne izgubi tal pod nogami ter naj prične novo leto z odločnostjo, kakršno je pokazala v preteklih letih.

Gospodarska bodočnost Evrope

Nemški gospodarski minister dr. Funk o gospodarski organizaciji bodoče Evrope

Berlin, 16. jan. s. V nekem govoru, ki ga je imel v berlinski politično-gospodarski šoli, je rekel nemški minister za gospodarstvo dr. Funk, da so evropski narodi zdaj na usodnem križišču. Močno gospodarstvo bodočnosti bo imelo dve značilnosti: in sicer: kolektivno delo in gospodarsko svobodo. Prava gospodarska svoboda obstoja v tem, da so na razpolago oporišča surovin in živil. Zatrđil je, da evropski kontingent proizvajajočih

količin glavnih surovin, kakor železa, premoga in aluminija. Popolnoma zadostuje tudi proizvodnja živil, kar pa še manjka, bo zagotovljeno na vzhodu po sedanjih vojni, ko bodo nebedelana polja na vzhodu izkoriščana za prehrano Evrope. Evropa bo verna pred krizami in blokadami, kajti koristna in trajna gospodarska evropska aktivnost more biti osnovana samo na varnem gospodarskem prostoru.

Prva zvezdarna v Ljubljani

Pred 200 leti se je rodil Gabrijel Gruber, eden najslavnejših mož svoje dobe — Kaj nam je ostalo po njem

Ljubljana, 16. januarja Gruberjevo ime nam ne zveni tuje. Tudi preprosti ljudje vedo, da je Gruberjev prekop v Ljubljani dobil ime po moči, ki je napravil zanj načrt in ga začel kopati. Manj znano pa je, da je Gruber sedel v Ljubljani tuji lepo palači, ki spada še vedno med naše mestne znamenitosti po svoji umetniški vrednosti, zlasti po notranjosti in sicer tako zvanu Virantovo hišo na Sv. Jakoba trgu, kjer ima svoje prostore pošto ravnateljstvo. Gruber bi nedvomno zaslužil, da bi se ga vsaj spomnili ob 200letnici njegovega rojstva. Toda ta jubilej smo zamudili; obhajati bi ga morali predlanskim. Ob tej priliki se spominjamo Gruberja v zvezi z melioracijskim deli na Barju in ob priliki preureditve parka pred Gruberjevo hišo ob Zvezdarski ulici.

Odkod ime Zvezdarska ulica

Morda niti ne veste, kje je Zvezdarska ulica v Ljubljani. Ni dolga in ne odlikuje se s kakšno posebnostjo ali znamenitostjo. Ob nji stoji le nekaj hiš. Ulica leži med šentjakobskim mostom in Sv. Jakoba trgom. Ob nji je precej velik vrh, ki spada k tako zvanu Virantovi, nekdanji Gruberjevi hiši. Ta vrh, ki zasluži tudi ime park, ni bil pristopen javnosti. Zdelo se je, da je bil pristopen, ker ga bodo delno uporabili za razširitev glavne ceste na Grušnovem nabrežju, na vogalu ob mostu. V ta namen so že podirli pritlično pošto postopje. Še manj je namreč znano, odkod izvira ime Zvezdarska ulica. Da imamo Zvezdarsko ulico v Ljubljani, je tudi Gruberjeva zasluha; on je sicer ni krstil, toda imel je ob nji v svoji hiši malo zvezdarno, ki je bila najbrž prva ljubljanska zvezdarna. Gruber je bil univerzalen učenjak, kakršni bi danes, v dobi specializacije, zelo malo. Pecal se je tudi z astronomijo.

Po rodu Dunajčan

Gabriel Gruber je bil po rodu Dunajčan. Rodil se je 6. V. 1740 kot sin premožnih roditeljev. Znan je tudi ime njegovega sorodnika Janeza Guberja, ki se je udeleževal kot znamenit misionar na Kitajskem. Mladi Gabriel je tudi hrepel po daljni Kitajski. Prav to ga je baje predvsem naglo, da je vstopil v jezuitski red, kajti kitajska vlada je posebno cenila kot misionarje učene matematike in mehanike. Gruber je vstopil v jezuitski red kot 15-letni deček. Študiral je filozofijo v Gradcu. Na Dunaju se je izpopolnjeval v jezikih, v matematiki, se je pa uril na Slovaškem v Trnovem. Kot profesor je bil najprej nameščen na orientalski akademiji na Dunaju. Od tam je bil poslan v Judenburg, od koder je 4. junija leta 1768. prispel v Ljubljano. Poučeval je v jezuitskem kolegiju pri Sv. Jakobu. Še kot dijak je zaslovel po svoji nadarjenosti za matematiko in njegove sposobnosti so kmalu začeli ceniti. Zato je bil tudi poslan v Ljubljano. Tedaj je namreč Kranjska kmetijska družba s pomočjo deželnih stanov ustanovila stolico za mehaniko, ki bi se je naj učili obrtniki in umetniki. Gruber je poučeval v kolegiju risanje, geometrijo in hidravliko. Koliko časa je živel v Ljubljani, zgodovinarji ne soglašajo. Baje je poučeval v Ljubljani do l. 1784.

Prvi je premeril Ljubljano

Če bi se udeleževal samo kot profesor v ljubljanskem jezuitskem kolegiju, bi se nje-

govo ime najbrž ne ohranilo. Toda bil je praktičen učenjak, ki se je rad javno udeleževal. Njegove sposobnosti so pa tudi znali ceniti. Tedaj je stopilo v ospredje vprašanje osušitve Ljubljanskega barja in Gruber je dobil nalogo, da zadevo prouči. Gruber je ziveljal barje ter premeril Ljubljano. Dognal je, da je Ljubljana dolga 11.500 sežnjem (21.804 m) od Ljubljane do Vrhnike, da ima samo 90 cm padca in široka je bila do mesta 50 sežnjem (94,8 m). Gruber je prelagal poglabitve Ljubljane v mestu in pred njim in naj bi izkopal prekop za Gradom. Po dvornem odloku je bila sestavljena osušitvena komisija. Sestavljali so jo ing. Liber iz Ljubljane, Gruber in jezuit Lecchi iz Milana. Lecchi je proučil Gruberjev načrt, ki so mu ga poslali v Milan. Ni ga ugodno ocenil. Gruber, ki je pa smel tudi zagovarjati svoj načrt pred oblastmi, se je dobro branil. Podprl ga je tud; ing. Liber. Do sporazuma ni prišlo, zato so zadevo predložili pionirskemu majorju Vincencu Strupiju. Strupij se je zavzel za Gruberjev predlog in tako je G. s svojim načrtom prodrl.

Kopanje prekopa

Tedaj so bili sposobni tehnik zelo redki. Menda bi težko našli boljše tehnika od Gruberja. Zato so njemu poverili kopanje prekopa. Gruber je proračunal stroške za prekop na 82.744,17 gld., za poglabitev Ljubljane pa na 74.271,42 gld. Kopati so začeli l. 1772. Kmalu se je izkazalo, da je bil proračun prenežen, a namestu da bi ga zvišali, je bil nadzorni inženjer S. Huebert celo znižal na 63.500 gld. To je pa bilo komaj dovolj za most, ki so ga sezidali: najprej. Najbolj težavno in tvegano je bilo kopanje prekopa v zgornjem delu med Golovcem in Gradom zaradi posebnosti zemeljskih plasti in prehoda barjanskih tal v hribino. Zato delo tudi ni moglo dobro napredovati. Razumljivo je, da tedaj tehnik niso imeli še posebnih izkušenj in ne dobrih tehničnih pripomočkov. Takšno delo bi niti danes ne bilo lahko. Razumljivo je torej, da so stroški v petih letih narasli na 139.372 gld., tako da so bili skoraj za 100% prekoračeni, a bila je končana le dobra polovica dela. Zato je pa bilo tudi razumljivo splošno nezadovoljstvo. Kranjski deželni stanovi so bili nezadovoljni zaradi počasnega napredka dela, še bolj pa zaradi naraščanja stroškov. Zato so nekateri predlagali celo, naz bi prekop, kolikor ga je bilo izkapano, zasuli. Gruberja so začeli tudi javno napadati. Haecquet mu je očital, da se peča z alkimijo in da nima pravega nadzorstva nad izdatki. Nekateri so začeli celo sumiti, da Gruber ni imel čistih rok. Tedaj je namreč zidal pol Rožnikom vilo in palačo na Sv. Jakoba trgu. Kje je dobil denar? so se vpraševali. Končno je zadevo vzela v roke preiskovalna komisija, tako da smo imeli tudi pri nas neke vrste panamsko afero. Leta 1777. je bil G. razrešen vodstva dela pri prekopu. Vodstvo je bilo poverjeno podpolkovniku Strupiju, ki je pa imel v resnici lažno nalogo, ker kopanje v spodnjem delu proti Kodeljevemu ni bilo več tako težavno. Proračun za ta dela je znašal 72.291 gld. Prekop je bil slovesno odprt 25. novembra 1780.

Kaj pravijo Gruberjevi zagovorniki

L. 1773. je papež Klement XIV. na pritisk evropskih vlad razpustil jezuitski red. Kakor pravijo Gruberjevi zagovorniki, je Gruberja razpustitev še posebno bolela, ker je kot zadnji profes avstrijske province na-

pravil slovesno obojube. Po razpustu reda so bili jezuiti razrešeni seveda tudi obljube uboštva. Tako je imel tudi Gruber pravico do podedovanja in domnevali, da je precej podedoval po svojih bogatih starših. Jezuiti so po razpustu ostali tovariško vzajemni, zlasti v eksistenčnem boju. Zato so se menda združili ter so zidali pod Gruberjevim imenom palačo pri Sv. Jakobu in letovišče pod Rožnikom. Tako bi bilo pojasnjeno, kje je Gruber dobil denar za tako velika dela. Zanimalo vas bo, da je jezuitski kolegij pri Sv. Jakobu pogorel do tal že naslednje leto po razpustitvi jezuitskega reda. L. 1774. 28. junija, je izbruhnil katastrofalni požar v Ljubljani, ki je vpelel v Trhovem, Krakovem in pri Sv. Jakobu 109 hiš. Jezuitski kolegij, ki je bil stal na sedanjem Sv. Jakoba trgu, je bil tako poškodovan, da so pozidali samo gimnazijo na kraju, kjer je zdaj deželna šola; razvaline ostalega dela posopaja so odstranili. Gruber je kupil del zemljišča za palačo. S stavbo je dokazal, da je bil tudi tenkočuten umetnik. Štukaturo in slike v tako zvani Virantovi hiši še vedno občudujemo. Gruber je bil tudi slikar in pri okrasitvi hiše je sodeloval sloviti slikar Schmid iz Kremsa. Gruber si je v hiši uredil tudi zvezdarno in kabinet za mehanika in hidravlika proučevanja.

Še nekaj podatkov o Gruberju

Nekateri domnevali, da je Gruber zapustil Ljubljano zaradi napadov in očitkov, ki so ga zelo prizadeli, njegovi zagovorniki pa pravijo, da je odpotoval skraj v Rusijo, kjer se je hotel posvetiti delu za jezuitski red. V Rusiji so namreč jezuiti še delovali. Gruber je zapustil v Ljubljani premoženja v vrednosti okrog 17.708 gld. Kdaj je prav za prav odpotoval, zgodovinarji ne soglašajo. Nekateri trde, da je odšel že leta 1783., drugi pa, da je bil še do leta 1786. v Ljubljani. Po nekaterih virih je bil Gruber še do leta 1785. ravnatelj brodarstva ob Savi. Gruber se je najprej ustavil v Mohilevu, kjer je poučeval mehaniko. Potem je poučeval v Polocku. Od l. 1780. je pa načeloval jezuitskemu kolegiju v Petrogradu kot prvi vodja tega tedaj ustanovljenega zavoda. Zgodovinarji trde, da je car Pavel zidal cenil Gruberja. Baje je Gruber predlagal Pavlu zidanje jezuitskih vrtov, vendar ni bil sprejet. Gruber je bil tudi v Ameriki, in pozneje tudi v Italiji. Že iz tega je razvidno, kako velik ugled je užival. Vsekakor smemo verjeti zgodovinarjem, da je bil eden najslavnejših mož svoje dobe. Bil je v resnici izreden mož in velik učenjak. Dovolj je že, če povemo, da ni le poučeval latinščine in grščine, temveč je se pisal in govoril — razen nemščine — v italijanščini, francosčini, poljščini, rusčini in turščini ter da je razumel celo arabščino. Nedvomno je vsaj nekoliko obvladal tudi slovenščino ali kranjsčino. Bil je hidravlik, mehanik, hidrografik, arhitekt, inženjer, matematik, kemik, astronom, v Rusiji je slovel tudi kot zdravnik ter kirurg in udeleževal se je kot tiskar in knjižničar; njegove ohranjene risbe pa pričajo, da je bil tudi dober umetnik, slikar in risar. Vse to pač upravičuje, da smo se ga spomnili ob tej priliki.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
Predstave ob delavnikih ob 16., 18.15. ob nedeljah in praznikih ob 10.30. 14.30. 16.30 in 18.30

CINO SLOGA * TELEFON 27-38
Danes poslednji kriminalna zgodba o razkrinkanju tajne zločinske tolpe po

Rdeči krog
E. Wallace-Jevem romanu Hugh Wakefield, Jane Duprez

KINO MATICA * TELEFON 22-41
Gledalci ljubljanske zgodbe in obenem ljubljanske glasbene filme

Intermezzo
Leslie Howard Ingrid Bergman

KINO UNION * TELEFON 22-91
Muzikalna šalostija, polna duhovite vedrosti, petja in ljubezni

Z nasmehom v življenje
Fernand Gravey, Betty Stockfield

— Razstava mladega hrvatskega slikarja. V znanem Uličnem salonu v Zagrebu, kjer so bile prirejene skoraj vse pomembnejše zagrebške umetniške razstave, je tedaj prvič v svojem življenju razstavil okoli 100 svojih del mladi hrvatski slikar Marijan Simunič. Zagrebška kritika se je o njegovih delih izrazila zelo jaskavo, čeravno Simunič zaradi pomanjkanja denarnih sredstev nikoli ni mogel v tujino. Da bi tam svojo umetnost še izpopolnil. Kritiki prorokujejo slikarju Marijanu Simuniču najlepšo bodočnost.

— Hrvatska delavska zbornica. Organizacija hrvatskega poklicnega življenja na temelju okvirnih ukrepov iz preteklega polletja, obsegajočih vse poklice, se nadaljuje. Najprej so se organizirali po novih načelih državni uradniki, zdaj bo ustanovljena hrvatska Delavska zbornica, ki se bo njen delokrog raztezal na vsa država. Svoje sedež bo imela v Zagrebu, podružnici pa v Sarajevu in Omišu. Nova Delavska zbornica bo prevzela premoženje bivše jugoslovenske delavske organizacije na Hrvatskem. Z njeno ustanovitvijo izgubi veljavno zakon o zaščiti delavcev iz leta 1922 in avtonomna uprava ustanov delavskega zavarovanja pride v kompetenco hrvatske Delavske zbornice.

— 15 milijonov kun za zimsko pomoč. Za hrvatsko zimsko pomoč so nabrali doslej 15.000.000 kun ali v nemški valuti 750.000 mark.

— Strnitev javnih fondov. Hrvatska vlada je odredila, da se strnejo vsi doslej po pravosodnem ministru upravljeni javni fondovi v enoten justični fond. V ta fond stekajoči se denar bo porabljen za zgraditev sodnih poslopij in kaznilnic ter za preskrbo kazencev, izpuščenih iz zaporov.

— Nesreče. Včeraj so bili v ljubljansko bolnico sprejeti trije ponesrečenci. Jakob Gregorc, 37letni učitnik, ki živi pri svojem sinu posestniku v Sp. Zadobrovi, je padel s stola in si zlomil levo nogo. — Anton Hrovat, 24letni mesarski pomočnik se je pri delu urezal v desnico. — Stanko Podgornik, 17letni sin mizarskega poslovođa iz Ljubljane si je pri smučanju zlomil levo nogo.

Iz Ljubljane

—lj Polovico manj mrzlo kakor včeraj. Včerajšnji mraz nam je pognal — mraz v kosti: marsikdo se ga je namreč tudi precej ustrašil, saj nismo vsi pripravljeni na tako hudo zimo. Najbrž je bil včerajšnji dan najmrzlejši dan v tej zimi, čeprav moramo biti pripravljeni, da bo še nekajkrat pritisnil hud mraz. Včeraj je bila tudi najvišja dnevna temperatura zelo nizka; sredi mesta je znašala —7,2 stop. Včerajšnja povprečna temperatura je znašala —12,8 stopinj. Bali smo se, da bo danes še mrzleje. Sredi mesta je pa mraz že »ugriznil« kakor pravijo ljudje, ki trde, da mraz navadno narašča le do 4 dni. Ponoči je bilo oblačno in davi je bilo znatno topleje. V primeri z včerajšnjim mrazom se nam je zdelo, kakor da smo stopili v toplo sobo. Sredi mesta je znašala minimalna temperatura —9 stopinj, torej natančno polovico včerajšnje minimalne temperature. Zračni tlak popušča in dopoldne se je že začel ponujati sneg. Najbrž se bo še bolj ogrelo.

—lj Ribji trg. Hud mraz je ustavil skoraj vse ribolov, kar se seveda pozna tudi na trgu. Svežih morskih rib ni naprodaj, zelo malo je tudi rečnih rib. Danes so prodajali polenokov po 28 in lososa po 32 L kg. Naprodaj je bilo nekaj kilogramov ščuk po 26 L kg.

— Cepljenje proti tifusu je meseca novembra na polročju mestne občine opravil mestni fizikat, za okolico pa okrajno glavarstvo. Mestni fizikat bo za vse one mlekarice, ki razpečajo mleko po Ljubljani, in za vse perice, ki perejo za ljubljansko prebivalstvo, napravil kontrolni pregled v ponedeljek in v torek 19. in 20. t. m. Vse zoper tifus cepljene osebe opozarjamo, da morajo v ponedeljek in torek 19. in 20. t. m. imeti pri sebi pri uradih dobljena in z lastnorodnim podpisom opremljena potrdila ter ta potrdila morajo na zahtevo predložiti uradnim organom tako na mitnici kakor tudi v mestu.

—lj Spored orgelskega koncerta, ki ga bo izvajal v ponedeljek dne 19. t. m. v Hubadovi dvorani poslopja Glasbene Matice v Vegovi ulici, skladatelj prof. Matija Tome iz cikla predklasične glasbe, I. De Orto (cca. 1500): Ave Maria, II. Brumel (cca. 1500) Regina Coeli, III. Schlick (rojen 1460): Koralna zaigra »Maria nežna rožca«, IV. Sweetelack (1562-1621): Varijacija na koral »Moje življenje se bliža koncu«, V. Frescobaldi (1583-1644): Preludij in fuga g-mol, VI. Buxtehude (1637-1707): Preludij in fuga fis-mol, VII. Pachelbel (1653-1706): Koralna zaigra »O jagnje božje«, VIII. Böhm (1661-1733): Preludij in fuga c-dur, IX. Händl (1685-1759): Koncert v d-duru I. stavek, X. Bach (1685-1750): Preludij in fuga c-dur. Začetek koncerta bo ob pol 7. uri zvečer. Koncert je zelo zanimiv in poučen, saj nam prinaša orgelske skladbe od vseh početkov do prave virtuosnosti. Zato opozarjamo na njega. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

—lj Razstava dvorana v Obersnelovi galeriji na Gosposvetki cesti, kjer razstavlja akad. slikar Zoran Mušič, je toplo zakurjena. Razstava je po načinu barvnega izražanja in po različnosti motivov izredno zanimiva. Mušič razstavlja pokrajine iz Španije, Dalmacije in Ljubljane, motive

z Goriškega ter študije in tihotitja v oči in gvašu. Razstava je odprta od 9. do 12. in od 14. do 18.

Sportni pregled

XIII. kolo italijanskega nogometnega prvenstva

V nedeljo se bo italijansko nogometno prvenstvo nadaljevalo in je na sporedu že XIII. kolo. Vodeča moštva tudi tokrat ne bodo imela lahkega dela, Roma mora na pot v Milan, kjer bo njen nasprotnik Ambrosiana. Dasi je bila Ambrosiana preteklo nedeljo visoko poražena, vendar je Roma ne sme podcenjevati. Venezia gostuje v Torinu, kjer ji bo nasprotnik tretjeplasirani Torino. Tekma bo za Venezo men- odločilna preizkušnja. Tudi Triestina gre zopet na tuje igrišče: tokrat v Firence proti Fiorentini. Celotni spored obsega v diviziji A naslednje tekme:

V Napoliju: Napoli—Bologna, v Modeni: Modena—Juventus, v Livornu: Livorno—Genova, v Milanu: Ambrosiana—Roma, v Rimu: Lazio—Milano, v Genovi: Liguria—Atalanta, v Torinu: Torino—Venezia, in v Firenzi: Fiorentina—Triestina.

V diviziji B pa se bodo spopadli:

V Vidmu: Udinese—Fiumana, v Vicenzi: Vicenza—Lucchese, v Pratu: Prato—Novara, v Bariju: Bari—Siena, v Savoni: Savona—Brescia, v Alessandriji: Alessandria—Fañulla, v Bustu Ars: Pro Patria—Pisa, v Pescari: Pescara—Reggiana in v Speziji: Spezia—Padova

Hokejske tekme

Na Hrvatskem igrajo že nekaj dni za državno prvenstvo v hokeju na ledu ali kakor so sedaj Hrvati krstili to panogo »v palčanju na ledu«. Kot prvi kandidat za naslov prvaka se je uveljavil »EV Zagreb«, ki je premagal SK Varaždin 4:1 in HSK Zagreb 4:2.

Celovški »Klagenfurt AC« je poslal svoje hokejsko moštvo v boj proti dobremu češkemu nasprotniku iz Moravske Ostrave. Celovčani so zmagali prvi dan 3:2 (0:0, 1:1, 2:1), v revanši pa 15:3 (4:0, 6:3, 5:0).

Naše gledališče

DRAMA

Petek, 16.: Ob 17.: Voda. Premiera. Red Premierski.

Sobota, 17. jan.: ob 17.: Rokovnjač. Izven Nedelja, 18. jan.: ob 14.: Dom. Izven. Znižane cene. Ob 17.: Voda. Izven.

Ponedeljek, 19. jan.: zaprto

Delo domačega pisatelja Joža Vombegarja »Voda« bo uprizorjeno v režiji Milana Skrbinška drevi v petek ob 17. uri za red Premierski. Vombegar je znan kot pisatelj komedije »Zlato teles«, drame »Vrtni« in folklorne igre »Igra življenja«. Veliko popularnost je si pridobil kot pisatelj slušnih iger za Radio. Njegova tridejanska komedija »Voda« pokaže kos našega podeželskega življenja z njegovimi značilnostmi v reševanju gospodarskih vprašanj. Igrali bodo: Gregorin, Cesar, P. Juvanov, V. Juvanov, Tiran, Simičeva, Gale, Potokar, Drenovec, Bratina, Lipah, Brezigar, Peček, Plut, Vertin, Košič, Rakarjeva, Stupica, Orel, Nakrst, Malec, Blaž, Starčeva. Inscenator: Ing. Franz.

Prihodni teden bo premiera francoske komedije »Lepa pustolovščina«, ki sta jo napisala Caillevat in Flere-Etienne Rey. Dejanje te salonske igre pokaže beg neveste pred poroko in pustolovščine, ki jih doživlja, ko se zateče s svojim izbrancem v svojo podeželsko hišo. Delo bo režiral režiser Jože Kovič. V glavnih vlogah: Kraljeva, Levarjeva, Vlad. Skrbinšek in Nakrst.

OPERA

Petek, 16.: Ob 15.: Rigoletto. Izven. Dijaška predstava. Zelo znižane cene.

Nedelja, 18.: Ob 10.: Princiska in zmaj. Izven. Miladinska predstava. Zelo znižane cene. — Ob 15.: Ples v Operi. Opereta Izven.

Danes popoldne ob 15. uri bo dijaška predstava Verdijeve opere »Rigoletto«. Kakor vselej, tako je tudi letos pokazala svojo močno privlačnost učinkovita glasba, ki ji je podloženo dramatično dejanje, zajame poslušalca s svojo melodičnostjo in sočno instrumentacijo. V naslovni partiji Primožič, v glavni ženski partiji Ribičeva, tenorsko vlogo poje Manoševski, nadalje sodelujejo še: Golobova, Lupša, Pugalj, Poličeva, Stritarjeva, Sladoljev, Dolničar in Kos. Dirigent: D. Zebre, režiser: Primožič, koreograf: Ing. P. Golovin.

Starše in mladino opozarjamo na predstavo Golovinove in Gregorčeve bajke »Princiska in zmaj«, ki jo bodo uprizorili po daljšem premoru v nedeljo ob 10. uri po zelo znižanih cenah.

MRAKOVO GLEDALIŠČE

Franciškanska dvorana

Nedelja, 18. t. m. Pavilovci. Začetek ob 10.30

Torek, 20. t. m. Elektra. Premiera. Začetek ob 18.

Blagajna franciškanske dvorane posluje dnevno od 10.30 do 13. in od 15. do 17. popoldne.

Tudi za Elektro so vstopnice na razpolago.

STRUPEN JEZIK

Italijanski pesnik Pietro Aretino je bil v svojih stihih zelo strupen in vsi so se ga bali. Ko se je cesar Karel V. vrnil s svojega ponesrečenega pohoda v Alžir, ki so mu ga odločno odsvetovali, je brž poslal pesniku zlato verižico, da bi mu tako zavezal jezik. Hudomužnej je pa potekal verižico v roki in dejal sarkastično: Prav za prav zelo malo za tako veliko neumnost.

»ALPA« ČAJ
priporočljiv za zdravje.
11T

Pobiramo spuščene pentlje na nogavcih. Izdelujemo gumbce. D. Verdaj, Igrška 14

PREHLADA SE OBVARUJETE, če pijete dnevno pristno Ambrozevo medico, ki jo dobite le v Meddarni, Ljubljana, Zidovska ul. 6. /87

PREMOG DRVA

I. Pogačnik

LJUBLJANA, Bohoričeva ulica 5
Telefon 20-50

DNEVNE VESTI

— Dostavljanje kruha na dom ni dovoljeno. Na stavljeno vprašanje odgovarja »Eco di Roma«, da se tudi kruh ne sme dostavljati na dom. S tem je tudi kruh ustvršen pod določbo odredbe, ki je prepovedala dostavljanje vseh racioniranih živil na dom.

— Pet delavcev se je zastrupilo s plinom. V ulici Ponte Severo v Milano so delavci v neki hiši predevali prostore. Zaposleni je bilo 10 delavcev. V torek jutraj pa je eden nenadoma začel tožiti o hudem glavobolu in se onesvestil. Tovariši so mu naglo priskočili na pomoč, pri tem so pa sami občutili znake bolezni počutja. Poklicani zdravnik je ugotovil, da gre za zastrupljenje s svetilnim plinom in pet delavcev so prepeljali v bolnico. Preiskava je ugotovila, da so bila še med predelovanjem omenjenih prostorov v teku podzemeljska urejevanja plinskih cevi. Zastrupljenje je nedvomno povzročila kakšna napaka na ceveh.

— Ne izstopajte, dokler se vlak ali tramvaj ne ustavi. Časopisje je silna opozorila že mnogokrat objavilo, toda še vedno se dogajajo nesreče neprevidnežev, ki ne morejo potrpeti nekaj trenutkov, da se vlak ali tramvaj popolnoma ustavi. O dveh takih primerih poročajo iz Milana. Neki Domenico Rizzi je odkodil tako nerodno z vlaka, da je padel naravnost pod kolesa in bil na mestu mrtev. Alberto Magnanini pa je skočil s tramvaja med vožnjo, padel in se močno poobil po vsem životu.

— 150 letnica rojstva skladatelja Rossinija. Ministrstvo za vzgojo je odredilo zaradi dostojne počastitve spomina na skladatelja Rossinija, ki je bil rojen pred 150 leti, da morajo vsi glasbeni zavodi, državni in zasebni, v tem šolskem letu prirediti njegove proslave. Proslave naj obsega kratka predavanja o življenju skladatelja in njegovem delu, obenem pa naj se izvajajo nekaj njegovih najznamenitejših skladb.

— Minister Bottai je otvoril 50 slikarsko razstavo v Rimski galeriji. Minister za narodno vzgojo Bottai je v spremstvu nadzornika stranke Belletija, ki je zastopal tajnika stranke otvoril 50 slikarsko razstavo v Rimski galeriji, na kateri razstavlja svoja dela 6 umetnikov. Ugledne goste sta sprejela predsednik Zveze profesoristov in umetnikov Di Marzo in ravnatelj Rimske galerije Amato.

— Italijanski železniški promet. Kljub vojnim težkotam so italijanske železnice lani zmogle vse nezmanjane zahteve tovornega železniškega prometa. Uradni podatki sicer še niso znani, kakor pa zatrju-

je Agit, je bil tovarni železniški promet lani večji od predlanskega. Koliko blaga prepelejo italijanske železnice nam približno povedo številke za l. 1935 in l. 1939. L. 1935 je bilo natovorenega 38.215.000 ton blaga, l. 1939 pa že 51.624.000 ton. V skupni sliki vsega tovarnega prometa se je nedvomno znižala postavka pomorskega tovarnega prometa, toliko bolj pa se je zato dvignil notranji in mednarodni železniški tovarni promet. Storjeni ukrepi so se pokazali kot učinkoviti tako za povečane zahteve zasebnega tovarnega prometa kakor tudi za vojaške potrebe.

— Nove stipendije v korist dijakom, ki se posvetijo študiju mineralogije in geologije. Zanimanje za izkoriščanje rudarskih bogastev je zadnja leta v Italiji znatno poraslo tako med zasebniki, javnimi družbami in vladnimi organi, ki stremijo za osamosvojitvijo države v vseh gospodarskih panogah, kjer je mogoča. Pri tem se je pokazal kot močna ovira pomanjkanje specialistov v mineraloškem in geološkem znanju kakor tudi za to panogo potrebnih tehničnih moči. Da odstrani to začetno težavo, je se poseben zakon iz l. 1937 ustanovil nekaj stipendij za dijake, ki se posvetijo študiju mineralogije in geologije. »Agenzia d'Italia e dell'Impero« poroča sedaj, da so bile dovoljene nove stipendije v ta namen. Predlog zadevnega zakona bo v kratkem sprejet. Stipendije se bodo podeljevale dijakom vpisanim na univerzi v Cagliariu v višini 5000 L. Letno bo Ministrstvo za vzgojo razdelilo 45.000 lit. študij traja 3 leta in se konča z inženjsko diplomom.

— 132 l. človeške krvi za zdravje bolnikov. V lanskem letu so člani zagrebškega društva dajalec krvi dali 132 l. svoje krvi, da bi pomagali bolnikom, ki jim je bil prenos iste neogibno potreben. Prenos krvi so zdravniki izvršili v 279 primerih in skoraj v vseh je bila pomoč pravčasna. Društvo se sicer bori s precejšnjimi gmotnimi težavami, ker ga ljudje pravilno ne razumejo in premalo upoštevajo oziroma cenijo. Nabiralna akcija, ki jo so lani priredili, je vrgla skromen dohodek 50.000 kun, ki jih je društvo razdelilo med svoje člane kot vojno, zimsko oziroma božično pomoč.

— Ministrski ukrepi proti izpodbujanju k nakupom. »Agenzia d'Italia e dell'Impero« poroča iz Rima, da je Ministrstvo za korporacije ugotovilo izpodbujanje k nakupu suknene blaga in oblek s strani različnih industrijskih in trgovskih podjetij. Tako ravnanje je v očitnem nasprotju

z zahtevami sedanjega položaja, ki nalaga vsem srednjim gospodarjenjem in omejevanje nakupov na najnujnejše predmete. Če je pa izpodbujanje s strani industrijskih podjetij vsaj deloma upravičeno, ker z njim opozarjajo trgovske kiente na svoje proizvođače, da se ti z njimi založe, ni utemeljeno za trgovska podjetja v odnosu do kupcev. Ministrstvo je naložilo zato zainteresiranim strokovnim organizacijam skrb, da bo tako izpodbujanje prenehalo.

— Nova kategorizacija hišnih pomočnic (služkinj) in hišnic. V zvezi z naredbo Visokega komisariata št. 187 (Sl. l. št. 104 z dne 27.12. 1941.) bo Zavod za socialno zavarovanje od l. 12. 1941. dalje zaračunaval prispevke za služkinje in hišnice po I. meznem razredu ne glede na višino zaslužka in sicer za 26 delovnih dni mesečno, kar znaša 25,30 lit. na mesec. Za hišno pomočnico (služkinjo) se v smislu te kategorizacije smatra ženska oseba, ki v hišnem gospodinjstvu fizične osebe izvršuje dela, ki niso posebej specializirana. Vse ostale osebe, zaposlene v hišnem gospodinjstvu (kuharice, sobarice, vzgojiteljice otrok, gospodinje, postrežnice in podobno) se uvršča še v naprej po višini zaslužka.

— Ustanovitev živilske redarstva na Hrvatskem. Pri upravi zagrebške policije je bilo ustanovljeno posebno živilsko redarstvo, ki mu bo glavna naloga pobiranje nezakonitega trgovanja in zlasti tihoštavstva z živil. Novemu živilskemu redarstvu bodo dali na razpolago večje številke detektivov in uradnikov, ki bodo nadzorovali prodajo živin in promet z istimi.

— Lanski promet deviz na zagrebški borzi. Iz podatkov, ki jih je te dni objavilo tajništvo zagrebške borze, povzemamo da je lani znašal njen promet z devizami 2 milijardi 580 milijonov kun. Od tega zneska odpada 801 milijon na čas, ko je bil Zagreb še pod bivšo Jugoslavijo. Največji promet je bil z nemškimi markami, nato z lirami, švicarskimi franki, drahmami, angleškimi funti, dolari in drugimi. Tako je po ustanovitvi neodvisne hrvatske države sta devizi London in New York iz razumljivih razlogov odpadli.

— Gledališki kolektorček je najlepši priročnik gledališkim obiskovalcem. Poleg zanimivih člankov obsega nad 60 slik naših odrskih umetnikov. Le majhno število izvodov je še na razpolago pri gledaliških blagajnah, v knjigarnah in trafikah, zato pohitite z nakupom. Lovcem avtogramov sporočamo, da se bodo zaradi odsotnosti gg. dr. Krefta, dr. Svare, Moharjeve in Pilata pri zbiranju upštevali kolektorčki tudi

Človek si je podaljšal mladost

Človeku ne gre za to, da bi si podaljšal življenje do 100 ali več let, temveč da ostane dolgo mladosten

Večkrat se človeku pripeti, da čeni starost svojega prijatelja ali znanca mnogo prenizko. Mnogi ljudje so še v visoki starosti tako mladostni, da se pri njih kaj lahko zmotimo za deset, ali celo dvajset let. Čile, krepke in mladostne postave med priletnimi ljudmi so značilni pojavi naše dobe. Pa ne samo zunanost, temveč se bolj duševna in telesna čilost sta tisto, kar pogosto prikaže na človeku 10 ali pa tudi 20 let. Feldmaršal Hindenburg je bil prezident še ko mu je bilo 87 let. 83-letni švedski kralj igra tenis kakor, da mu je 30 let. Maršal Petain je star že 85 let pa še vedno vodi francoske državne posle. Takih primerov bi lahko našli dolgo vrsto. Posebno na Japonskem so pogosto primeri, da zavzemajo visoka mesta v državni upravi nad 70 let stari možje. Mlad je pač kdor mlado misli in dela in kdor ne dovoli starosti, da bi se mu naselila na obrazu ali v srcu.

Prav posebno je premaknil starostne meje ženski spol, ne morda s pudrom in barvilom, temveč z odlično voljo, z nepremagljivo željo po mladosti, seveda pa tudi s sportom in telovadbo. Mladostne postave med priletnimi ženskami naših dni nikakor niso posledica mladostne naglasne mode, ki ne dela med 20, 40 in 60 letnimi skoraj nobene razlike, temveč nasprotno. Ta zabrisanost razlike ima svoj vzrok v tem, da zahteva občutek mladosti odgovarjajoči izraz tudi v obliki.

Pred 100 leti je napisal Balzac svoj sloveči roman »Žena tridesetih let«, v katerem je opisal ženske čare na višku njene zapejivosti. Zda je pa nevarna starost, če jo lahko tako imenujemo, ženska štiridesetih let, kakor jo nam predstavlja Sil Varaz v istoimenskem gledališkem komadu. V enem stoletju je pridobila ženska na svoji mladosti dobrih 10 let, tako da doseže zdaj šele s 40 letom mejo, ki jo je dosegla prej že s tridesetimi. Z drugimi besedami povedano, ljudje so se starali prej hitreje, življenje je šlo svojo pot hitreje in se je prej približalo starostni meji kakor zdaj. Če ostanemo zdaj mladi ali vsaj mladostni 10 pa tudi 20 let več kakor so bili naši pradedi, je zato potrebno, da se življenjski proces zadrži in da nam ostane življenjska energija ohranjena delj časa, kakor je bilo to v starih časih. Zda nekako štedimo z leti svojega življenja.

Morda se bo komu čudno zdelo, da je to zdrževanje v nasprotju s naglim tempom našega časa na vseh poljih. Toda kdor se vozi z avtomobilom 100 km na uro po moderni avtomobilski cesti, se zato ne stara nič hitreje, kakor če bi se peljal s staro pošto kočijo samo 10 km na uro. Nasprotno je porabilo potovanje recimo iz Berlina na Dunaj v časih pošte kočije mnogo večji del življenja in moči potujočega občinstva kakor zdaj. Staranje je čisto notranji proces, ki nanj kilometri prav nič ne vplivajo. Ura življenja v nas samih gre svojo skrivnostno pot in se sama navija. Toda kaj je merilo, po katerem se ravna njen tempo in ali se lahko zgodi, da niha njeno nihalo hitreje ali počasneje?

Vsa bitja imajo svoj prirojeni življenjski tempo, svoj življenjski ritem, s katerim enakomerno preživlja štadije svojega postanka, rasti, dozorevanja in pojanja. To dejstvo je odkril in spoznal v utripanju srca regulativ enakomernega življenjskega toka eden največjih naravoslovcev prejšnjega stoletja Kals Ernst pl. Baier. Vsaka žival ima svoj lastni življenjski tempo, ki se da izmeriti na utripanju njenega srca. Jasnno je, da bi živel človek, če bi imel zajetje srce z njegovimi 160 utripi v minuti, čisto drugačno življenje, da bi bil tudi tempo njegovega življenja povsem drugačen kakor je sicer, ko utripa njegovo srce povprečno 80-krat v minuti.

V naših časih je baltiški biolog Jakob pl. Euekil to spoznanje posplošil v tem smislu, da sploh ni nobenega skupnega časovnega merila in časovnega doživljanja za vsa živa bitja, temveč da živi vsaka vrsta živali v svojem posebnem času, odvisnem od notranje organizacije dotične živalske vrste. Če stojim z ribiško palico ob jezeru ali morju je ogromna razlika v času, ki ga doživljam sam ter poleg mene kačji pastir, žaba, labod in roj mušic, globok prepad leba med mlado želvo, ki ima pred seboj nad 100 let življenja in med muho enodnevnico, ki mora zaključiti svojo življenjsko pot v 24 urah. Če bi mogla v naglici opisati pred smrtjo svoje doživljanje, bi najbrže njeni življenjski pomeni ne bili nič manj obsežni kakor oni sto let stare želve. Življenjski tempo muhe je tako ogromen, da si niti ne moremo misliti naglice, s katero se razvijajo njena doživlja.

Čas, obsegajoč vse dogajanje se nam zdi nekaj stalnega ali trdnega v primeri s peštrnim izmenjavanjem njegove vsebine. Naenkrat pa vidimo, da obvlada živo bitje čas svoje okolice, dočim so učenjaki prej trdili, da brez časa ne more biti nobenega živga bitja, morajo zdaj priznati, da brez živga bitja ne more biti nobenega časa. Vsako živo bitje ima od narave določen svoj čas, eno živi hitreje, drugo počasneje, ne da bi se ta razloži časovna razdobja, v katerih žive poedine živalske vrste medsebojno količkanj ovirala ali dotikala.

Zda pa preidemo k človeku. Čas, v katerem živi, se ravna po utripanju njegovega srca. To določa naš življenjski ritem. V otroških letih utripa srce 120-krat v minuti, v visoki starosti pa samo še 60 krat. To so naravna dejstva, toda človek stoji nad življajo tudi v tem, da lahko do gotove meje sam izpreminja svoj življenjski tempo in ker se mora vsako življenje

po naravnih zakonih končati s smrtjo, gre seveda človekovo prizadevanje za tem, da bi reguliral svoj življenjski tok v cilju zdrževanja. Ne gre torej kratkoma za to, da bi se podaljšalo življenje na 100 ali 120 let, marveč, da si človek ohrani življenjsko energijo, čilost in svežost tudi v visoki starosti. Človek bi bil rad s 40 leti kakor, da mu je šele 30 let, s 60, kakor 50-letnik, z 90 leti kakor da mu je šele 60 let.

In to se je človeštvo v zadnjih stoletjih že precej posrečilo. Govorimo seveda o kulturnih in civiliziranih narodih, živčih v higijensko urejenih razmerah. Dokaz nam nudi statistika, iz katere je razvidno, da se je v zadnjih stoletjih znatno premaknila starostna meja v človeškem življenju. Naš življenjski tempo je zdaj precej počasnejši nego je bil pred sto leti. Z uspehom smo zavirali uro svojega življenja in zato ostanemo delj časa mladi.

Havajsko otočje — raj na zemlji

Izredno milo počnebo in bujno rastlinstvo — Ljudem skoraj sploh ni treba delati

Tako so prebivalci Havajskih otokov umorili raziskovalca Cooka

Havaji so zdaj v središču zanimanja vsega sveta. Amerika je dobro vedela, za kaj je šlo pri aneksiji tega otočja sredi Pacifika, skoraj v enaki razdalji Zedinjenih držav od Kitajske in Japonske. To ni bilo samo važno vojaško oporišče, temveč obenem prava obljudbena dežela, raz naravnih lepot. Havajskih otokov je sedem in vsi so enako lepi, vsi enako rodovitni. Kar manjka morda enemu, ima v izobilju drugi. Vulkanizmi so vsi. Na enih so ugasli vulkani, pokriti z bujnim zelenjem, na drugih pa vulkani še delujejo. Med njimi Mauna Loa, največji vulkan na svetu, visok 4200 m. V nekaterih krajih so nastala iz lave cela valoveča ognjena jezera.

Ognjenik Mauna Lea se dviga proti nebu na največjem, najjužnejšem otoku, po katerem je dobilo ime vse otočje. Tam je tudi sedež guvernerja in sicer v mestu Hilo. Tam stoji tudi mogočen spomenik moči, ki je odkril Havajsko otočje in ki je bil na njem umorjen. To je bil Cook. Politično in gospodarsko življenje se pa razvija tudi na severnejšem otoku Kauai. Tam leži Honolulu in zdaj je splošno znani Pearl Harbour. Tu je v morju mnogo bisernih školjk. Podnebje je zelo milo, zdravo in toplo. Zato ni čuda, da je rastlinstvo na Havajskem otoku tako bujno, razen zapadnega roba. Mogoča drevesa rasto na vseh otokih, med njimi do 50 m visoke kokosove palme, do 20 m visoka algarska drevesa, sladkorni trs, visok do 12 m ter razna druga eksotična drevesa in rastline. Na Havajskih otokih so tudi velika polja riža, oliv, kave in tobaka in vse je zeleno. Skozi vse leto cveto na otoku cvetlice najprejstnejših barv.

Havajsko otočje je pravi raj tudi za živali, za govedo, ovce, prašiče, koze, osle in vso domačo perutnino, zlasti za fazane. Toda domače živali so prišle na Ha-

vajsko otočje šele nedavno. Prvotno so poznali otočani izmed sesalcev samo netopirje in podgane. Poedini kraji so zlasti slikoviti, ker so združene v njih mnoge naravne lepote. Tako je na otoku Oahu sloveča Mavrična dolina. Na največjem otoku Kauai Vrtni otok, na največjem otoku Havaji pa Narodni park. Narava je bila na Havajskem otoku tako radodarna, da človeku delati skoraj sploh ni treba, ker mu raste tako rekoč vse kar samo v usta. Edino potrebno delo je ribolov, pa še pri tem pomaga človeku narava sama, ker rib v morju kar murgoli. Z ribolovom so se pečali prebivalci Havajskih otokov že od pradavnih časov. Love jih pa samo na en način, tako da jih nabadajo na sulice. Domačini, ki se imenujejo Kanaka, še izumirajo. Prišelci jih vedno bolj izpodrivajo. Največ je domačinov še na srednjem otoku Molokai. Domačini najraje jedo prazno svinjino ribe, morski mah in kokosove orehe, kar se speče »kupaj in se imenuje imu. Peči seveda ne poznajo, nadomestujejo jih v zemlji izkopane in obložene jame. Kanaka je pa tudi zadovoljen, če mu služi skozi leto in dan za hrano pastir iz rastline taro, ki je zelo redilna ali pa avocad, hruški podoban sadež.

In vsa čezela, vsa mesta in vasi, vse je obdano z morjem, s sinjimi lesketajočimi valovi in visokimi gorami. A nad vsem otokom kraljuje izredno milo vzravnano podnebje. V morju se lahko koplje človek leto in dan, kar je vedno enako toplo in prijetno. Med domačini je poseben priljubljen tako zvano modno jahanje, obstoječe v tem, da sede kopalec na desko in se prepusti morskim valovom, ki je guranje na njih v topli morski vodi poseben užitek.

Insertiraj v »Slov. Narodu«

Čudne živali

V Južni Ameriki išče baje ekspedicija naravoslovcev čudno žival, ki naj bi bila potomec predhistorične orjaške živali. Zanimivo je, da se tudi med domačim prebivalstvom Afrike ter med Indijanci v Kolumbiji in Južni Ameriki vedno znova pojavljajo zgodbe o skrivnostnih živalih in celo o orjaških zmajih ali kaj podobnega. Nekatere take živali so Evropeci res videli. Če pripovedujejo domačini ob Kongu o irizmi, o orjaškemu nilskemu konju podobni živali z rogovi, kakor jih je imel rinozeros, bi skoraj lahko mislili na predhistoričnega triceratopsa, ki je bil v pradednih časih ne kot sesalec, temveč kot plazilec nekakšen prednik našega nosoroga. V Rodeziji pripovedujejo domačini o pravem zmaju s konjskimi kopiti, slonovim telesom in kuščarjevo glavo ter s kratkim repom, v Keniji in ob jezeru Tanganika pripovedujejo domačini o čudni živali chimurot, ki jo opisujejo kot napol

človeka in napol veliko ptico, ki pa ima opičji gobec.

Najbolj čudna je pač žival, ki so jo videli v Kolumbiji in ki je nekaj srednjega med opico in človekom. Ta žival živi na dreve, vse njeno telo je pokrito z dlako, roke ima pa tako dolge, da ji segajo skoraj do tal. Trije Evropeci so to čudno žival videli in pripovedovali, da je podobna pohabljenemu megatherionu iz predhistoričnih časov. Megatherion, sesalec, je bil večji od slona. Po zemlji je hodil napol vzravn po zadnjih nogah in se oprl potem na izredno močan rep, prav tako kakor kengerurji. Roke je imela ta žival zelo dolge, telo pa vse poraščeno z dlako. Megatherion je spadal med orjaške lenivce (gravigrade), živeče v Južni Ameriki, od koder prihaja zdaj vest o čudni živali. Največji med megatherion so bili dolgi do 7 m. Noge so jim bile zelo okorne. Prvo popolno okostje megatheriona so izkopali že leta 1789. v Argentini in zdaj je shranjen v madridskem muzeju.

Delo filmskega dramaturga

zahteva celega moža, iznajdljivega, spretnega in visoko naobraženega

Ena najvažnejših nalog filmskih producentov je preskrba pravega gradiva za neštete filme, ki jih je treba spraviti na platno. Občinstvo je razvajeno in zahteva vedno več. Postalo je zelo izbirčno, tako da so prav redki filmi, s katerimi je v polni meri zadovoljno. Filmska industrija jih je sama razvabila, ker je preveč gledala na dobiček in je izdelovala po možnosti le take filme, ki so pritegnili čim več gledalcev, da so bili dohodki čim večji. Skrb za primerno gradivo je v prvi vrsti stvar dramaturga, posebnega oddelka v vsakem filmskem podjetju, ki se pa praktično od zunaj ne vidi.

Dramaturg so torej možje, ki od njih pričakuje filmska industrija vedno nove ideje. Dramaturg je za svoje ideje plačan. To se sliši na prvi pogled vabljivo, toda življenje človeka, ki mora skozi leta živeti od tega, da si izmišlja kaj novega, tudi ni posebno prijetno. Dramaturg nima nikoli miru in počitka, neprestano mora misliti in iskati snov za nove filme. Če ima na razpolago roman ali gledališki komad, ga mora obdelati, kajti film ima svoje posebne zakone. Ti se prično uveljavljati že v čisto zunanjih pogojih. Tako je recimo potrebno, da film ne prekorači

svoje normalne meje, pa tudi da ni prekratek. Vsaka snov mora biti prirejena tako, da se odigra dejanje na filmskem platnu približno v polodruhi uri, pa naj gre za ljubezensko zadevo ali za celo zgodovinsko razdobje.

Kaj pomeni recimo spraviti na filmsko platno Bismarckovo življenje in delo, tako da film ni dolg nad 3000 m, spozna človek samo, če pomisli, da je obsežen v tem 10 let zgodovine Nemčije. Poedini dogodki pa ne smejo ostati navadne sablonne, ker bi bil sicer film dolgočasen in bi svojega namena ne dosegel. Tu je treba torej dogodke in prizore zgostiti ter napraviti iz njih harmonično celoto. Pri drugih filmih je pa treba zopet dogodke raztegniti, pri tem pa paziti, da ne nastanejo med njimi vrzeli in da niso preveč raztegnjeni. Vse to delo mora opraviti filmski dramaturg.

So pa še mnoge druge naloge, ki jih lažje niti ne opazi, dramaturg si pa mora beliti z njivo glavo. Tako je za mnoge filme važen kraj dejanja. Filmski dramaturg mora biti torej iznajdljiv, spreten in visoko izobražen. Zato se ne sme čuditi, da dela na nekaterih filmih po več dramaturgov.

Zamenjani vlogi

V Berlinu je živel v 19. stoletju neki Willamowitz ki je bil zelo ponošen na svojo lepo postavbo, na svojo jahalno spretnost, pa tudi na svojega konja. Pal se je slikati na konju in pod sliko je bil napis:

»Na mojem Hektorju.«
Na naslednjih velikih dirkah je nastopil tudi Willamowitz seveda na svojem Hektorju. Predzadnje zapreke je pa konj ustrašil in odkodil tako nesrečno, da je padel. Jahač je oblašal pod konjem, toda nepoškodovan. Trajalo je precej časa, da se je izkopal nepoškodovan izpod njega. Ta čas ga je pa prijatelj skrivaj fotografiral. Čez nekaj dni se je pa gnetla množica Berlinčanov pred izložbo nekega fotografa, kjer je bila razstavljena fotografija, pod njo je bil napis: »Na mojem Willamowitzu.«

Britje pri starih Rimljanih

Pri starih Rimljanih je veljala brada za znak mladosti. Zato so mladeniči in moške brado skrbno negovali. Briti so se začeli šele v poznih letih. Polagoma je obveljala navada, da so se začeli moški briti šele s 50. letom, torej nekako ob času, ko so se jim pojavljali na sencih že prvi sivi lasje.

2000 let staro pšenično zrno

Nemško mesto Goslar ima zanimiv muzej prazgodovinskih najdb. Nedavno je bil muzej obogaten z novimi najdbami. Izkopali so ostanke prastare naselbine, iz čepin so izluščili razne ostanke iz pradavnih časov. V eni izmed čepin so našli na odtisk žitnega zrna. Zrno je bilo še dobro ohranjeno, toda kmalu potem, ko so ga izluščili, je razpadlo. Gre za najstarejši dokument pridelovanja pšenice. V črepinji najdeno pšenično zrno je namreč staro po mnenju arheologov najmanj 2.000 let.

Človeške in živalske glave

Slikar Tischbein, ki je živel v Goethejevih časih v Neaplju, in ki so ga nazivali kratko Napolitanec, da bi ga ne zamenjali s Tischbeinom st., je bil tudi strasten fiziognomik. Njegov konjiček je

bil primerjanje živalskih in človeških glav. Če je našel v družbi na posebno markantno podobnost z glavo katerekoli živali, se ni mogel premagati, da bi dotičnemu ne povedal, da je njegova glava podobna živalski.

Nekoč je precej dolgo pogledoval nekega gospoda in že je hotel stopiti k njemu, pa je še nekaj časa okleval. Slednjič je pa le stopil k njemu in mu dejal:

Oprostite prosim, prvi hip sem vas smatral za osla, zdaj pa vidim, da ste bolj podobni volu.

Tragična smrt dojenčka

Tragične smrti je umrl v Milanu neki dojenček. Ležal je v zibelki in spal. Ko je stopila mati v sobo, je videla kako je skočila iz zibelke velika domaća mačka. Nič hudega sluteti je stopila mati k zibelki. Mačka je večkrat ležala ob vnožju spečega otročička, toda lahko si mislimo materino grozo, ko je opazila, da je otročiček mrtev. Mačka mu je bila legla na glavo, da se je zadušil. Zaman so bili vsi poskusi obuditi otročička z umetnim dihanjem k življenju.

Dopisnica, ki je potovala 25 let

Redko presenečenje je doživel neki kmet iz Winklenbacha v Nemčiji. V 25 letih mu je pošta vrnila dopisnico, ki jo je bil pisal 15. junija 1915. Ko vojni ujetnik iz Rusije svojem v domovino. Iz priloznega pisma je razvidno, da so našli nemški vojniki dopisnico med sedanjo vojno v lopi, stoječi nekje na samem v Rusiji, pa so jo poslali tja kamor je bila naslovljena. Tako je po 25 letih prišla v roke možu, ki jo je pisal.

V RESTAVRACIJI

— Kaj želite za obed? Imam jetrni ragu, telečje možgane, prašičje noge ...

— Saj ni treba vedno misliti na to, — odgovori gost. — Poglejte mene: imam revmatizem, trganje v križu, glavobol in ta trenutek tudi lakoto. Pozabite torej na svoje bolečine in prinesite mi zaenkrat fiziološko juho.

Ezio d'Errico

Nos iz lepenke

11

»Saj ste bili tudi vi navzočni, gospod doktor... tisti večer... ali je res ali ni, da mi je bilo naročeno, naj razvozlam tajnopis, ki se je našel v nem čigavi listnici?«

Tedajci sta Richard in Milton zagnala tako enodušen »Ah!«, da sta takoj nato udarila v smeh. »Prav imāš, Lavis... veste, Milton, za tisto listnico gre...«

»Ki mi je priletela v obraz... zdaj se spominjam.«

»Nu... kaj torej pravi?«

»Kaj pravi, se mi zdi, da vem, a kar se tiče pomena...« je zamrmral Lavis, si popravil naočnike na nosu in si podržal listič, ki ga je imel v roki, pred kratkovidne oči. »Skušal sem logično urediti številke in črke, a verjemite mi, da ni bilo lahko, zakaj tisti, ki je sestavil tajnopis, se je celo pozabaval s tem, da je spisal narobe, tako da je bila vsaj od kraja težava še večja...«

»Skratka, kako se glasi?«

»Evo... tajnopis sestoji iz treh stihov, ki pravijo:

In sredi ploskega in bledega
obrazu slavnostno žari —
gorje si ga! — mu nos škrtalen!

Med molkom, ki je nastal po čudnem oznanilu izvedenca Lavisa, sta se komisar in doktor Milton osuplo in neverjetno spogledala. Dvom, ali nista morda napak razumela, jima je bil razločno zapisan v očeh.

»Kaj bi utegnile pomeniti te tri vrstice, bogme ne vem, a edina verjetna rešitev je ta, ki sem vam jo povedal... noben razlagalec tajnopisov ne bi mogel najti drugačne.« je skoraj v zadregi dejal Lavis.

»Bi nama jo hotel še enkrat prečitati?« je malone jecljaje vprašal komisar.

Mož v zamazani halji je s šolskim glasom učenca, ki stoji pred izpitno komisijo, resno ponovil stih.

Tedaj je doktor Milton vstal iz naslanjaja, pri čemer se je sesul kup časnikov, ter vzel Lavisu listič iz rok in se enkrat sam prečital, kar je bilo napisano. Z zmrdljajem, ki ne bi bil mogel biti značilnejši, je nato položil listič na mizo.

»Kaj pravite, Milton?«

»Kaj naj rečem? To je iz Catulle Mendēsa...«

»In kdo je Catulle Mendēsa?«

»Francoski pesnik... vodja parnasovske šole...«

»Da je pesnik, vem tudi jaz!« je zlovoljno zadržal komisar. »Vprašati sem hotel, v kakšni zvezi je ta reč s Catullom Mendēsom?«

»A, tako... vse, kar vam morem reči, je to, da so ti trije stih, če se zelo ne motim, del pesnitve z naslovom »Pierrotov nos«; nastala je nekako okrog leta 1895.«

Komisar je bil tako presenečen, da je po vseh žepih iskal cigaret, ne da bi videl zavojček, ki mu je

ležal pred nosom; opazil ga je šele, ko je Lavis nameril svoj kazalec brez nohta proti pisalni riži.

S ceste se je oglašalo zamolklo grmenje; bilo je, kakor da se trese vsa stara prefekturina palača do temeljev. Dolge vrste 149milimetrskih topov, ki so jih vlekli motorni traktorji, so drdrali po nabrežjih ob Seini, in prishujniki obakraj kamufiliranih cevi so v svojih sinjih plaščih nalikovali karikaturnim lutkam, ki so jim gledali izpod čelad rožnati dvajsetletni obrazi.

Negibna množica na pločnikih je brez besede in brez vzklika zrla na železni sprevod.

»Ali je gospod markiz doma?«

»Ste vi gospod Van der Mersch?«

»Tako je.«

»Gospod markiz vas pričakuje.«

Nizozemski trgovec je krenil za sobarjem po steklenem hodniku, ki bi ga bil človek imel za dolg rastlinjak, in stopil nato v baročni salonček, kjer ga je sluga pustil samega.

Van der Mersch se je namuznil v brezhibnem priklonu liviranega pojaca, vzel iz žepa monokel in se jel obračati sem ter tja in ogledovati slike, ki so krasile stene.

Vsakikat, kadar so ga poklicali v vilo markiza de Villeroja, se je ponovil isti prizor.

»Ali je gospod markiz doma?« — »Ste vi gospod Van der Mersch?« — »Tako je.« itd. itd.

Najlepše je bilo to, da je bil sobar že vsa leta isti in je moral zdavnaj poznati bradati in značilni

obraz nizozemskega starinarja; toda ustanovljena vprašanja so ustrezala okusu in značaju lastnika vile, ki je bil zmogel prežati za kakim zastorom in vleči na uho, ali se sluga res zvesto drži običaja.

Nizozemski trgovec je vse to vedel in se je na tihem tudi sam zabaval. Bilo je kakor prizor iz Georgesa Ohneta, z edino razliko, da je bil markiz Villeroj pravi plemič in da se njegovemu držanju ni manjkalo staroverske gracioznosti. Ko je trgovcu za hrbtno pošumela zavesa, se je obrnil in globoko priklonil. Med vrati je stala suha in aristokratska postava starega markiza, ki je, kakor običajno, nosil žametno ovratnico, bele oglečnice povrhu svetlih čevljev in s pomočjo navihane tenke brke po modi Napoleona III.

»Dragi Van der Mersch... kako se imate? Sedite, prosim... zmotil sem vas, kaj ne?«

»Nikakor ne, gospod markiz, saj veste, da mi je pol urice, ki jo prebijem v vašem muzeju, vsakikat nov užitek.«

»Zelo ste prijazni. Škoda le, da dobi muzej vsakikat nov udarec... kakor jih tudi meni zadajajo leta, ki minevajo.«

»Gospod markiz se blagovoli šaliti... muzej je tako bogato založen, da ga moji skromni odvzemi ne morejo spraviti na nič, in vi, gospod markiz...«

»Jaz pa sem zmerom mlajši, kaj ne? A to je samo videz, verjemite mi... ko so mi časih tako zatrjevali, sem tudi jaz verjel, dandanes se pa ne morem več slepti... toda govoriwa rajši kaj drugega... in najprej si prižgiva dobro smotko... da?«